ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
10 Ιουλίου 1991 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-90/90 και C-91/90,

που έχουν ως αντικείμενο αίτηση του Conseil d'Etat του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Jean Neu και λοιπών

και

Υφυπουργού Γεωργίας και Αμπελουργίας του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 39 και 110 της Συνθήκης ΕΟΚ καθώς και του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως αυτός έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1985 (ΕΕ L 68, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, F. Grévisse και M. Zuleeg, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών, εκπροσωπούμενοι από τον Fernand Entringer, avocat-avoué Λουξεμβούργου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Κυβέρνηση του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενη από τον Ferdinand Hoffstetter, σύμβουλο διευθύνσεως α' τάξεως του Υπουργείου Γεωργίας, Αμπελουργίας και Αγροτικής Αναπτύξεως,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Patrick Hetsch, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των προσφευγόντων, του καθού και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαρτίου 1991,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1990, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 27 Μαρτίου 1990, το Conseil d'Etat του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία, αφενός του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως αυτός έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1985 (ΕΕ L 68, σ. 1), και, αφετέρου, των άρθρων 39 και 110 της Συνθήκης ΕΟΚ και των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ δεκατριών παραγωγών εγκατεστημένων στο Λουξεμβούργο και του Υφυπουργού Γεωργίας και Αμπελουργίας του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, σχετικά με τις ατομικές ποσότητες αναφοράς που χορηγήθηκαν στους παραγωγούς αυτούς στο πλαίσιο του καθεστώτος της συμπληρωματικής εισφοράς επί του γάλακτος.

3 Οι εν λόγω παραγωγοί έπαυσαν να συναλλάσσονται με το γαλακτοκομείο στο οποίο παρέδιδαν μέχρι τότε το παραγόμενο στην εκμετάλλευσή τους γάλα και άρχισαν να συνεργάζονται με άλλο γαλακτοκομείο. Κατόπιν αυτής της αλλαγής του αγοραστή, ο Υφυπουργός Γεωργίας και Αμπελουργίας αποφάσισε, σύμφωνα με τη νομοθεσία που θέσπισε το Λουξεμβούργο για την εφαρμογή του σχετικού κοινοτικού καθεστώτος, να μεταβιβάσει το 90 % των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς που διέθεταν οι παραγωγοί αυτοί, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, σε σχέση με τον παλαιό αγοραστή στο νέο γαλακτοκομείο και να διαθέσει το 10 % των ποσοτήτων αυτών στην εθνική εφεδρική ποσότητα.

4 Οι ενδιαφερόμενοι άσκησαν τότε ενώπιον του Conseil d'Etat του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου προσφυγές με αίτημα την ακύρωση των ανωτέρω αποφάσεων, καθόσον με τις αποφάσεις αυτές δεν είχε γίνει δεκτή, για τους εν λόγω παραγωγούς, η μεταφορά του συνόλου των ατομικών ποσοτήτων τους στο νέο γαλακτοκομείο. Προς στήριξη των προσφυγών τους, οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών προβάλλουν, κατ' ουσίαν, ότι η εθνική ρύθμιση επί της οποίας στηρίζεται η άρνηση αυτή αντιβαίνει στο άρθρο 7 του κανονισμού 857/84 καθώς και στα άρθρα 39 και 110 της Συνθήκης ΕΟΚ και στην αρχή της ελεύθερης επιλογής του οικονομικού εταίρου.

5 Κρίνοντας ότι η απόφαση εξαρτάται από την ερμηνεία των ανωτέρω κοινοτικών διατάξεων, το Conseil d'Etat ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τα ακόλουθα, πανομοιότυπα στις δύο συνεκδικαζόμενες υποθέσεις, προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Έχει το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν στην εθνική νομοθεσία κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 3, του ιδίου κανονισμού και στην περίπτωση αλλαγής του αγοραστή της παραγωγής ενός παραγωγού (εναλλακτική λύση Β) ότι ένα μέρος της ποσοστώσεως του παραγωγού θα διατίθεται στην εθνική εφεδρική ποσότητα αντί να κατανεμηθεί μεταξύ του παλαιού και του νέου αγοραστή ή να μεταφερθεί εξ ολοκλήρου στον νέο αγοραστή σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του ιδίου κανονισμού, αντιμετωπίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο δυσμενώς κάθε αλλαγή αγοραστή της γαλακτοκομικής παραγωγής ενός παραγωγού;

2) Επιτρέπουν στα κράτη μέλη τα άρθρα 39 και 110 της Συνθήκης της Ρώμης καθώς και οι αρχές της ελεύθερης επιλογής του οικονομικού εταίρου να μειώνουν επ' αόριστο κατά 10 % τη βασική ποσόστωση παραγωγής ενός παραγωγού απλώς και μόνο διότι ο παραγωγός αυτός αλλάζει αγοραστή και επιτυγχάνει πλέον συμφέρουσα τιμή πωλήσεως βελτιώνοντας κατά τον τρόπο αυτόν τα έσοδα από τη γεωργική του εκμετάλλευση; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση εκτίθενται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι επίδικες κοινοτικές και εθνικές διατάξεις, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

7 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, ερωτάται κατ' ουσίαν αν, ενόψει των κανόνων της Συνθήκης ΕΟΚ και των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 590/85, έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, να προσθέτουν στην εθνική εφεδρική ποσότητα μέρος της ατομικής ποσότητας αναφοράς ενός παραγωγού ο οποίος, με δική του πρωτοβουλία, αλλάζει το γαλακτοκομείο με το οποίο είναι συμβεβλημένος.

8 Υπενθυμίζεται ότι η παράγραφος 1 του άρθρου 7 του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 590/85, ορίζει ότι, « σε περίπτωση πώλησης, εκμίσθωσης ή κληρονομικής μεταβίβασης μιας εκμετάλλευσης, η αντίστοιχη ποσότητα αναφοράς μεταβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει στον αγοραστή, τον μισθωτή ή τον κληρονόμο σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που θα καθοριστούν ». Η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου διευκρινίζει κατ' ουσίαν ότι, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β (εναλλακτική λύση του αγοραστή), « αν ο αγοραστής υποκαταστήσει εν όλω ή εν μέρει έναν ή περισσότερους αγοραστές », η ποσότητα αναφοράς του αρχικού αγοραστή μεταβιβάζεται κατά το αυτό μέρος στον νέο αγοραστή από του χρόνου της υποκαταστάσεως. Ωστόσο, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ιδίου άρθρου, « τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι ένα μέρος των εν λόγω ποσοτήτων προστίθεται στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 5 ή, ενδεχομένως, στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 3 », δηλαδή στην εθνική εφεδρική ποσότητα.

9 Καίτοι από το κείμενο των προαναφερθεισών διατάξεων στις διάφορες επίσημες γλώσσες προκύπτει σαφώς ότι τα κράτη μέλη μπορούν, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, να προσθέτουν στην εθνική εφεδρική ποσότητα μέρος της ποσότητας αναφοράς ενός αγοραστή ο οποίος « υποκαθίσταται », εν όλω ή εν μέρει, από άλλον αγοραστή κατόπιν μεταβιβάσεως της επιχειρήσεως, το κείμενο των διατάξεων αυτών δεν διευκρινίζει αν αυτή η παρακράτηση υπέρ της εθνικής εφεδρικής ποσότητας είναι δυνατή και όσον αφορά την ατομική ποσότητα αναφοράς ενός παραγωγού ο οποίος, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, παύει να συναλλάσσεται με τον αγοραστή

στον οποίο παρέδιδε το παραγόμενο στην εκμετάλλευσή του γάλα και συμβάλλεται με άλλον αγοραστή, χωρίς να υπάρχει μεταβίβαση επιχειρήσεως μεταξύ των αγοραστών.

10 Επ' αυτού, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου και η Επιτροπή φρονούν ότι η δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη από το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί, να προβλέπουν ότι ένα μέρος των εν λόγω ποσοτήτων προστίθεται στην εθνική εφεδρική ποσότητα, ισχύει για όλες τις περιπτώσεις υποκαταστάσεως, μερικής ή ολικής, ενός αγοραστή από άλλον αγοραστή, χωρίς να γίνεται διάκριση αναλόγως της αιτίας της υποκαταστάσεως. Συνεπώς, η διάταξη αυτή αναφέρεται όχι μόνο στην περίπτωση της μεταβιβάσεως των ποσοτήτων αναφοράς του αγοραστή που πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του τελευταίου, αλλά και στην περίπτωση μεταβιβάσεως των ατομικών ποσοτήτων του παραγωγού οφειλομένης στην απόφασή του να αλλάξει αγοραστή. Η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου και η Επιτροπή διευκρινίζουν ότι οι επίδικες διατάξεις, ερμηνευόμενες υπ' αυτήν την έννοια, συμβιβάζονται με τους κανόνες της Συνθήκης και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, λαμβανομένου υπόψη ότι ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει, όσον αφορά την κοινή οργάνωση της αγοράς, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, της οποίας τα όρια δεν υπερέβη στην προκειμένη περίπτωση.

11 Οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών υποστηρίζουν, αντιθέτως, ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84, ερνημευόμενο υπό το φως των διατάξεων της Συνθήκης και των αρχών της ελεύθερης επιλογής του οικονομικού εταίρου, δεν αφορά την περίπτωση της αλλαγής αγοραστή η οποία αποφασίζεται από τον παραγωγό.

12 Η άποψη αυτή πρέπει να γίνει δεκτή. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία (βλ. ιδίως απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1986, υποθέσεις 201/85 και 202/85, Klensch κ.λπ., Συλλογή 1986, σ. 3477, σκέψη 21), όταν ένα κείμενο παραγώγου κοινοτικού δικαίου χρήζει ερμηνείας, η ερμηνεία αυτή πρέπει, κατά το μέτρο του δυνατού, να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της Συνθήκης και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.

13 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η ελεύθερη άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, η οποία, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1979, υπόθεση 44/79, Hauer, Rec. 1979, σ. 3727, σκέψεις 31 έως

33, και της 11ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 265/87, Schräder, Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 15), περιλαμβάνεται μεταξύ των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, συνεπάγεται, ως ειδική έκφραση της αρχής αυτής, και την ελεύθερη επιλογή του οικονομικού εταίρου. Αυτή η ελεύθερη επιλογή δεν θα εξασφαλιζόταν αν η αλλαγή γαλακτοκομείου η οποία γίνεται με πρωτοβουλία του παραγωγού μπορούσε να επιφέρει μείωση της ατομικής ποσότητας αναφοράς του παραγωγού αυτού, διά της παρακρατήσεως μέρους της ποσότητας αυτής υπέρ της εθνικής εφεδρικής ποσότητας, ενώ δεν μπορεί να υπάρξει τέτοια μείωση στην περίπτωση που ο παραγωγός παραμένει συμβεβλημένος με το ίδιο γαλακτοκομείο. Πράγματι, τυχόν ρύθμιση με αυτό το περιεχόμενο θα ήταν ικανή να αποθαρρύνει τους παραγωγούς να αλλάζουν αγοραστή και να συμβάλλονται με το γαλακτοκομείο που τους παρέχει τους ευνοϊκότερους όρους.

14 Εξάλλου, αυτή η μείωση της ατομικής ποσότητας αναφοράς ενός παραγωγού, η οποία οφείλεται σε αλλαγή αγοραστή την οποία αποφασίζει ο παραγωγός αυτός, δεν δικαιολογείται ούτε από την ανάγκη να υπάρξει μέριμνα ώστε οι ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που διατίθενται στην αγορά να μην υπερβαίνουν τη συνολική εγγυημένη ποσότητα για την Κοινότητα, εφόσον η αλλαγή αγοραστή δεν συνεπάγεται τη διάθεση πρόσθετης ποσότητας των εν λόγω προϊόντων στην αγορά.

15 Συνεπώς, οι ανωτέρω σκέψεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή δεν αφορά την περίπτωση που ένας γαλακτοπαραγωγός, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, αλλάζει, με δική του πρωτοβουλία, το γαλακτοκομείο με το οποίο είναι συμβεβλημένος.

16 Για τους λόγους αυτούς, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως ο κανονισμός αυτός τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1985, έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, να προσθέτουν στην εθνική εφεδρική ποσότητα μέρος της ατομικής ποσότητας αναφοράς ενός παραγωγού ο οποίος, με δική του πρωτοβουλία, αλλάζει το γαλακτοκομείο με το οποίο είναι συμβεβλημένος.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους των κυρίων δικών, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος το οποίο ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1990, το Conseil d'Etat του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, αποφαίνεται:

Οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως ο κανονισμός αυτός τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1985, έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της εναλλακτικής λύσεως Β, να προσθέτουν στην εθνική εφεδρική ποσότητα μέρος της ατομικής ποσότητας αναφοράς ενός παραγωγού ο οποίος, με δική του πρωτοβουλία, αλλάζει το γαλακτοκομείο με το οποίο είναι συμβεβλημένος.

Moitinho de Almeida Grévisse Zuleeg

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 1991.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida.